

Naslov originala:
Nic Stone
DEAR MARTIN

Text copyright © 2017 by Nic Stone
Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2019

ZA IZDAVAČA:

Marko Sabovljević

UREDNIK:

Marina Sabovljević

PREVOD:

Jelena Radojičić

LEKTURA I KOREKTURA:

Maja Banjac Kesić

DIZAJN KORICE:

Predrag Marković

ŠTAMPA:

Alpha print, Zemun

TIRAŽ:

1000

IZDAVAČ:

Publik praktikum

Dobrovoljačka 10/I, Zemun

office@publikpraktikum.rs

011/4202 544; 011/4202 545

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

DRAGI Martine

N I K S T O U N

Za K. i M.
Budite naj.

&

za Kejsi Viks.

Smatraj da je ovo moj način da pronađem mir.

VERUJEM DA ĆE U STVARNOSTI GOLORUKA ISTINA I BEZUSLOVNA LJUBAV IMATI POSLEDNJU REČ.

Velečasni dr Martin Luter King Mlađi
Iz govora koji je održao na dodeli Nobelove
nagrade za mir, 10. decembra 1964.

PRVI DEO

POGLAVLJE 1

Stojeći na drugoj strani ulice, Džastajs je vidi: Melo Tejlor, njegova bivša devojka, leži presavijena na vlažnom betonu na parkingu *Farm freša*. Nema jednu cipelu, a sadržaj njene tašne rasut je oko nje, pa cela slika podseća na nekoga ko se uneredio na žurci. Jasno mu je da je pijana kao letva, ali ovo je previše, čak i za nju.

Džas odmahuje glavom, prisećajući se kako je razočarano izgledao njegov najbolji drug Mani, dok je on izlazio iz njegove kuće pre nešto manje od petnaest minuta.

Na semaforu se pali zeleno svetlo.

Dok joj prilazi, ona otvara oči, a on maše i skida slušalice, taman da čuje kako ona pita: „Šta, kog đavola, ti radiš ovde?”

Džastajs se pita to isto dok posmatra kako ona pokušava – i ne uspeva – da se pridigne na kolena. Pretura se u stranu i udara licem u vrata automobila.

On čučne do nje i dodiruje joj obraz – koji je crven kao ušećerena jabuka. „Dođavola, Melo, jesi li dobro?”

Gura mu ruku. „Šta tebe briga?”

Pogođen, Džastajs duboko uzdiše. Stalo mu je mnogo. Očigledno. Da nije, ne bi šetao kilometar i po od Manijeve kuće u tri sata ujutro (Mani smatra da je Melo „nešto najgore što se ikada dogodilo” Džasu, pa je, naravno,

odbio da poveze svog druga) samo da bi sprečio bivšu devojkicu da vozi tako ubijena od alkohola.

Trebalo bi odmah da ode, zaista bi trebalo.

Ipak ne odlazi.

„Džesa me je zvala”, kaže joj.

„Ta ljigava...”

„Nemoj tako, mala. Zvala me je samo zato što brine za tebe.”

Džesa je htela i sama da odveze Melo kući, ali Mel joj je zapretila da će pozvati policiju i reći da je oteta ako je Džesa ne ostavi pored njenog auta.

Ponekad malo preteruje kad popije.

„Potpuno ću je izbrisati iz prijatelja”, kaže (kad smo kod toga). „U životu i onlajn. Kučka zabada nos gde ne treba.”

Džastajs ponovo odmahuje glavom. „Došao sam samo da se pobrinem da bezbedno stigneš kući.” Džastajs u tom trenutku shvata da, iako će možda uspeti da odveze Melo kući, nema pojma kako da se vrati. Zatvara oči dok mu u glavi odzvanjaju Manijeve reči: *Najebaćeš zbog toga što izigravaš spasioca toj droljici, matori.*

Preleće pogledom preko Melo, koja sada sedi glavom naslonjena na vrata automobila, dremljiva, otvorenih usta.

Uzdiše. Iako je pijana, Džas ne može da kaže da Melo nije najlepša devojkicu koju je ikada video – o *dodirivanju* nećemo.

Počinja da klizi, a Džastajs je hvata za ramena da bi sprečio da padne. Ona se trza i gleda ga razrogačenih očiju, a Džas vidi sve ono što mu je kod nje i prvi put privuklo pažnju. Melin tata je slavni odbrambeni igrač ragbija u nacionalnoj ligi (crnja koji je baaaš uspeo), ali mama joj je Norvežanka. Ima taj mlečnobeli norveški ten, talasastu kosu boje meda i jedinstvene oči čija se zelena boja po ivici preliva u ljubičastu, ali ima zaista pune usne, uzan struk, ludački zaobljene kukove i verovatno najbolje dupe koje je Džas u životu video.

Jednim delom, to je njegov problem: uvek se prejako spotakne o njenu neverovatnu lepotu. Nije mogao ni da sanja da bi tako lepa devojka bila s *njim*.

Upravo oseća potrebu da je poljubi iako su joj oči krvave, kosa raščupana, smrdi na votku, cigarete i travu. Ali čim je pružio ruku da joj skloni kosu s lica, ona je ponovo odguruje. „Ne diraj me, Džastajse!”

Počinje da prevrće po stvarima rasutim po zemlji – karmin, vlažne maramice, tamponi, jedna od onih okruglih stvarčica u kojima je s jedne strane šminka a s druge ogledalo, pljoska. „Uh, gde su mi kljuuučevi?”

Džastajs ih ugleda ispred zadnje gume i kupi ih. „Ti nećeš voziti, Melo.”

„Daj mi ih.” Pokušava da mu otme ključeve, ali mu umesto toga pada u naručje. Džastajs je ponovo naslanja na auto i kupi ostale njene stvari kako bi ih vratio u tašnu – dovoljno veliku da u nju stane nedeljna zaliha hrane (u čemu je fora s tim ženskim tašnjama koje su velike kao sportske torbe?). Otključava auto, baca tašnu na pod ispred zadnjeg sedišta i pokušava da podigne Melo.

A onda neverovatnom brzinom sve kreće naopako.

Prvo, ona povraća po duksu s kapuljačom u kojem je Džas.

A to je Manijev duks, a on je naglasio: „Ne vraćaj se ovamo ako mi isповraća duks.”

Super.

Džas skida duksericu i baca je na zadnje sedišta.

Zatim ponovo pokušava da podigne Melo, a ona ga ošamari. Jako. „Ostavi me na *miru*, Džastajse”, kaže.

„Ne mogu, Mel. Nećeš stići kući ako pokušaš sama da voziš.”

Pokušava da je podigne uhvativši je ispod pazuha, ali mu ona pljune u lice.

Ponovo razmišlja o tome da se okrene i ode. Može da joj pozove roditelje, spakuje u džep ključeve od auta i odskakuće. Ouk Ridž je verovatno najbezbedniji kraj u

Atlanti. Neće joj ništa biti za tih dvadeset pet minuta koliko gospodinu Tejloru treba da stigne dovde.

Ali ne može. Uprkos tome što Mani tvrdi da „Melo mora konačno da oseti neke posledice”, ostaviti je ovde bez zaštite ne čini mu se ispravnim. Zato je podiže i prebacuje preko ramena.

Melo reaguje uobičajeno nežno: vrišti i udara ga po leđima pesnicama.

Džastajs se muči da otvori zadnja vrata i spusti je unutra kada začuje kratko NI-NU policijske sirene i ugleda plavu svetlost. Za tih nekoliko trenutaka koliko je potrebno policijskom automobilu da se uz škripu guma zaustavi iza njega, Džastajs smešta Melo na zadnje sedište.

Ona je sada katatonična.

Džastajs čuje kako mu se približavaju koraci, ali je i dalje usredsređen na to da veže Melo pojas. Želi da muriji bude jasno da ona neće voziti, kako ne bi upala u još veću nevolju.

Pre nego što je stigao da se izvuče iz auta, oseća kako ga neko povlači za majicu i kako leti unazad. Udaru glavom u okvir vrata, a zatim oseća kako mu neko otpozadi pritiska vrat rukom, gurajući ga nadole. Gornjim delom tela tako jako udara o prtljažnik da se ugrize za unutrašnju stranu obraza, a usta mu se pune krvlju.

Džas guta, u glavi mu se vrti, ne može da dođe sebi. Ledeni dodir metala oko ručnih zglobova vraća ga u stvarnost.

Lisice.

Prolazi mu kroz glavu: na zadnjem sedištu automobila je Melo, koja je unezverena od alkohola htela da vozi, a ipak je Džas u lisicama.

Pandur ga baca na zemlju pored patrolnog auta i pita ga da li je razumeo svoja prava. Džastajs se ne seća da mu je rekao ikakva prava, ali u ušima mu je zvonilo od dva udarca u glavu, pa ih možda zaista nije čuo. Ponovo guta krv.

„Gospodine, ovo je veliki nespora...” pokušava da objasni, ali ne uspeva da završi rečenicu jer ga policajac udara u lice.

„Umukni, kučkin sine! Da nisi pisnuo. Znao sam da propalica kao ti ne namerava ništa dobro kada sam video kako ideš niz ulicu s tom prokletom kapuljačom.”

Dakle, kapuljača nije bila dobra ideja, kao ni slušalice. Verovatno bi bez njih primetio da ga prate. „Ali, gospodine, ja...”

„Začepi gubicu.” Policajac čučne, a zatim se unosi Džastajs u lice. „Znam ja takve kao što si ti: takve propalice lutaju ulicama mirnog kraja i traže žrtvu. Prosto nisi mogao da odoliš lepoj beloj devojci čiji su ključevi ostali zaključani u autu, jelda?”

Samo što to nema ni smisla. Da je Mel zaključala ključeve u autu, Džas ne bi mogao da je unese unutra, je l' tako? Džastajs gleda u pločicu s imenom policajca; piše KASTILJO, mada lik izgleda kao najobičniji belac. Mama mu je govorila kako da se ponaša u ovim situacijama, iako definitivno nikada nije ni pomislio da će mu taj savet zatrebati: *Pokaži poštovanje; kontroliši bes; pazi da ti policajci vide ruke* (mada je ovo poslednje trenutno nemoguće). „Policajče Kastiljo, poštujem vaš...”

„Rekao sam ti da začepiš prokletu gubicu!”

Džas poželi da vidi Melo. Da je natera da kaže panduru istinu. Ali ne vidi je od ovog lika.

„Dakle, bolje bi ti bilo da se ne mrdaš i ne progovaraš. Ako se budeš opirao, najebaćeš još više. Jasno?”

Dah mu smrdi na duvan a kapi pljuvačke prskaju Džastajsa po licu dok pandur govori, ali Džastajs ne skida pogled sa svetlećeg slova F na znaku *Farm freša*.

„Gledaj mi u oči dok ti se obraćam, mali.” Hvata Džastajsa za bradu. „Pitao sam te nešto.”

Džastajs guta knedlu. Gleda pravo u ledeni pogled plavih očiju policajca Kastilja. Nakašlje se.

„Da, gospodine”, kaže. „Jasno mi je.”

25. avgust

DRAGI MARTINE (TO JEST, DR KING)

Prvo i osnovno, molim te da znaš da to što te oslovljavam sa „Martine“ ne znači da te ne poštujem. U drugom razredu srednje sam u okviru jednog projekta proučavao tvoj život i učenje, pa mi deluje sasvim prirodno da komuniciram s tobom kao s nekim ortakom. Nadam se da mi nećeš zameriti.

Mali uvod: zovem se Džastajs Makalister. Imam sedamnaest godina i ove godine ću završiti srednju školu – Braselton gimnaziju u Atlanti – za koju sam dobio punu stipendiju. U celom razredu, u kom je osamdeset i tri učenika, samo je troje bolje od mene, kapiten sam debatnog tima, a na državnim testovima osvojio sam gotovo maksimalan broj poena. Uprkos tome što sam odrastao u „lošem“ kraju (nedaleko od tvog komšiluka), preda mnom je bolja budućnost i najverovatnije ću studirati na nekom od najprestižnijih univerziteta, možda prava, i baviću se politikom.

Nažalost, baš ništa od svega toga nije bilo važno u sitne sate jutros.

Da skratim priču: pokušao sam da učinim dobro delo, a završio sam na zemlji u lisicama, a uprkos tome što je bilo očigledno da je moja bivša devojka bila pijana kao dupe, izvini na izrazu, izgleda da sam ja izgledao toliko opasno u dukserici s kapuljačom, koja je deo uniforme moje gimnazije, da je policajac koji me je priveo zvao pojačanje.

Najluđe je bilo to što, iako sam mislio da će iskulirati kad stignu njeni roditelji, ali ma šta da su govorili muriji,

ti likovi nisu hteli da me puste. Gospodin Tejlor ponudio je da pozove moju mamu, ali panduri su mu objasnili da me zakon, pošto imam sedamnaest godina, ukoliko sam uhapšen, tretira kao odraslu osobu - dakle, mamica tu ne može ništa.

Gospodin Tejlor je na kraju pozvao gospođu Fridman, mamu moje drugarice Es Džej - koja je advokat - i ona je morala da im izdeklamuje gomilu pravnih začkoljica u lice, da bi mi na kraju skinuli lisice. Kad su me pustili, već je počelo da sviće.

Držali su me satima, Martine.

Gospođa F. nije mnogo pričala dok me je vozila do doma učenika, ali mi je obećala da će otići do ambulante i doneti mi hladne obloge da stavim na otkoke na zglobovima. Zvao sam mamu da joj ispričam šta se dogodilo, a ona je rekla da će se ujutru žaliti. Ipak, mislim da od toga nema ništa.

Iskreno, ne znam šta da mislim. Nisam ni slutio da mogu da se nađem u takvoj situaciji. Bio je taj jedan klinac, Šemar Karson... lik je bio crnac, mojih godina, a ovog juna u Nevadi ubio ga je beli policajac. Detalji su nejasni jer nije bilo svedoka, ali jasno je da je taj pandur pucao u nenaoružanog klinca. Četiri puta. Najsumnjivije je to što se vreme smrti koje je policajac prijavio razlikuje dva sata od onog koje su procenili na autopsiji.

Pre incidenta koji mi se sinoć dogodio, zaista nisam mnogo o tome razmišljao. Mnogo je različitih informacija, pa mi je teško da odlučim kome da verujem. Šemarova porodica i njegovi prijatelji kažu da je bio dobar lik... ali pandur tvrdi da ga je uhvatio u krađi automobila. Došlo je do kavge (navodno) i, prema policijskom izveštaju, Šemar je pokušao policajcu da otme pištolj, pa ga je on u samoodbrani ubio.

Nemam pojma. Video sam neke slike Šemara Karsona, i izgledao je nekako opasno. Znaš, pretpostavljam da sam na neki način mislio da ne treba da brinem zbog ovakvih stvari jer, u poređenju sa njim, ne izgledam ni blizu toliko „preteći“. Ne nosim vrećaste pantalone ni preveliku odeću.

Idem u dobru školu, imam ciljeve i viziju, i „imam mozga u glavi“, kako keva voli da kaže.

Da, odrastao sam u nezgodnom kraju, ali znam da sam dobar lik, Martine. Mislio sam da će me, ako se potrudim da postanem ugledan član društva, mimoći sve to s čim moraju da se bore ONI crnci, znaš? Stvarno mi je teško da svarim da sam se prevario.

Sada ne mogu da mislim ni o čemu, sem o tome. „Koliko bi sve bilo drugačije da nisam crnac?“ Znam da u startu policajac nije mogao da zna više od onoga što je video (što je verovatno izgledalo pomalo sumnjivo), ali nikada me ranije niko nije tako procenio.

Promenilo me je to što se dogodilo sinoć. Ne želim da budem ljut na ceo svet i da tražim nevolje, ali ne mogu da nastavim da se pretvaram da je sve u redu. Dobro, nema više česmi „za obojene“, i zakon valjda zabranjuje diskriminaciju, ali ako je moguće da me nateraju da sedim na betonu sa suviše stegnutim lisicama, iako ništa nisam skrivio, jasno je da postoji problem i da ne postoji jednakost o kojoj se priča.

Moram više da obraćam pažnju, Martine. Da počnem zaista da gledam i sve da zapisujem, da bih shvatio šta da preduzmem. Zbog toga ti pišem. Ti si doživeo i gora sra - mislim stvari od sedenja u lisicama nekoliko sati, ali bio si dobro naoružan... zapravo, i bez oružja.

Želim da pokušam da živim kao ti, da radim ono što bi ti radio, pa da vidim dokle će me to dovesti.

Zglob me užasno boli, pa moram da prestanem s pisanjem, ali hvala što si me saslušao.

Iskreno,
Džastajs Makalister